

VERSIUNE PRELIMINARĂ NEEDITATĂ

Distribuire: Generală
29 septembrie 2017

Versiunea originală: Engleză

Comitetul ONU pentru Drepturile Copilului**Observații finale cu privire la raportul periodic combinat al
patrulea și al cincilea al Republicii Moldova*****I. Introducere**

1. Comitetul a examinat raportul periodic combinat al patrulea și al cincilea al Republicii Moldova (CRC/C/MDA/4-5) în ședințele sale cu nr. 2233 și 2234 (a se vedea CRC/C/SR.2233 și 2234), desfășurate pe 18 și 19 septembrie 2017, și a adoptat aceste observații finale la ședința sa cu nr. 2251 (a se vedea CRC/C/SR.2251), desfășurată la 29 septembrie 2017.

2. Comitetul salută prezentarea raportului periodic combinat al patrulea și al cincilea al Statului parte și a răspunsurilor scrise la lista de probleme (CRC/C/MDA/Q/4-5/Add.1), care au permis o mai bună înțelegere a situației drepturilor copiilor în Statul parte. Comitetul își exprimă aprecierea pentru dialogul constructiv purtat cu delegația la nivel înalt și multisectorială a Statului parte.

II. Măsurile de urmărire luate și progresele realizate de Statul parte

3. Comitetul salută progresele realizate de Statul parte în diverse domenii, inclusiv ratificarea Convenției privind drepturile persoanelor cu dizabilități în 2010. De asemenea, Comitetul observă cu satisfacție măsurile legislative, instituționale și de politici adoptate pentru implementarea Convenției, în special Legea nr. 315 din 23.12.2016 privind prestațiile sociale pentru copii, Legea nr. 140 din 14.06.2013 privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți, înființarea Agenției Naționale Asistență Socială în anul 2016, Strategia națională privind protecția copilului și familiei din anul 2014 și Planul de acțiuni aferent, cu accent deosebit pe dezinstituționalizare și prevenirea violenței împotriva copiilor, și Programul național privind crearea sistemului integrat de servicii sociale pe anii 2008-2012.

* Adoptat de către Comitet la sesiunea nr. 76 (11 – 29 septembrie 2017).

III. Factori și dificultăți care împiedică implementarea Convenției

4. Comitetul recunoaște că Statul parte nu are control asupra regiunii Transnistria, ceea ce împiedică implementarea Convenției în acea zonă.

IV. Principalele domenii de interes și recomandări

5. Comitetul reamintește Statului parte indivizibilitatea și interdependența tuturor drepturilor din cadrul Convenției și subliniază importanța tuturor recomandărilor incluse în aceste observații finale. Comitetul dorește să atragă atenția Statului parte asupra următoarelor recomandări care necesită adoptarea unor măsuri urgente: abuzul și neglijarea (alin. 21), exploatarea sexuală și abuzul sexual (alin. 23), copiii privați de un mediu familial (alin. 27), copiii cu dizabilități (alin. 30), răpirea, vânzarea și traficul de copii (alin. 41) și administrarea justiției în cazul minorilor (alin. 43).

A. Măsuri generale de implementare (articolele 4, 42 și 44 (6))

Legislația

6. Comitetul reiterează recomandarea sa adresată Statului parte de a dezvolta în continuare un cadru legislativ cuprinzător, total compatibil cu principiile și prevederile Convenției, și de a asigura aplicarea eficientă a legilor referitoare la copii, la nivelurile național, regional și local.

Politică și strategie cuprinzătoare

7. Comitetul, observând adoptarea strategiilor sectoriale privind educația și protecția copilului, recomandă ca Statul parte, în regim de prioritate, să elaboreze și să aplice o politică cuprinzătoare referitoare la copii, care acoperă toate domeniile reglementate de Convenție, și să elaboreze o strategie conținând elementele de aplicare a politicii respective, care să fie susținute de resurse umane, tehnice și financiare suficiente.

Coordonarea

8. Observând că Consiliul Național pentru Protecția Drepturilor Copilului a fost reactivat în 2014, Comitetul recomandă ca Statul parte să acorde Consiliului un mandat clar și o autoritate suficientă pentru coordonarea tuturor activităților legate de implementarea Convenției la nivelurile intersectorial, național, regional și local. Statul parte ar trebui să asigure rămânerea organului coordonator în subordinea Cabinetului Prim-ministrului, pentru a facilita coordonarea intersectorială la nivel înalt, precum și disponibilitatea resurselor umane, tehnice și financiare necesare pentru o activitate eficientă.

Alocarea resurselor

9. Observând impactul situației economico-financiare din Statul parte, Comitetul, cu referire la Comentariul general nr. 19 (2016) privind formarea bugetului public pentru respectarea drepturilor copiilor, recomandă insistent ca Statul parte:

(a) Să crească în continuare alocările bugetare pentru punerea în aplicare a drepturilor recunoscute în Convenție, să asigure o repartizare mai echilibrată și mai echitabilă a resurselor pe tot teritoriul Statului parte, inclusiv la nivel local, pentru serviciile sociale;

(b) Să utilizeze un proces de elaborare a bugetului orientat spre drepturile copilului, care prevede alocări clare pentru copii în sectoarele și agențiile relevante, inclusiv indicatori specifici și un sistem de urmărire.

(c) Să definească linii bugetare strategice pentru toți copiii, inclusiv cei care necesită măsuri sociale, și să asigure protecția lor în perioadele de criză financiară, în special cu privire la sănătate și educație;

(d) Să creeze mecanisme pentru monitorizarea și evaluarea caracterului eficient, adecvat și echitabil al repartizării resurselor alocate implementării Convenției.

Colectarea datelor

10. Observând eforturile Statului parte de a colecta date despre copii, inclusiv Studiul de Indicatori Multipli în Cuiburi și Studiul privind Munca Copiilor, Comitetul, cu referire la Comentariul general nr. 5 (2003) privind măsurile generale de aplicare a Convenției, recomandă ca Statul parte:

(a) Să-și îmbunătățească sistemul de colectare a datelor, inclusiv prin crearea unui sistem centralizat pentru toate domeniile Convenției, în special cu privire la grupurile vulnerabile de copii, inclusiv copiii care trăiesc în sărăcie, copiii ai căror părinți au emigrat peste hotare, copiii străzii, copiii de etnie romă și copiii victime ale abuzului sexual și exploatării sexuale. Datele ar trebui să acopere toate domeniile Convenției și să fie dezagregate după vârstă, sex, dizabilitate, locație geografică, origine etnică și națională, statut migrațional și context socio-economic;

(b) Să asigure partajarea datelor și indicatorilor între ministerele relevante și utilizarea lor pentru formularea, monitorizarea și evaluarea politicilor și programelor, și să îmbunătățească respectarea cerințelor de raportare de către toate ministerele și instituțiile relevante;

(c) Să țină cont de cadrul conceptual și metodologic stabilit în Raportul Oficiului Înaltului Comisar al ONU pentru Drepturile Omului (OHCHR) intitulat *Indicatori ai drepturilor omului: ghid pentru măsurare și implementare în activitatea de definire, colectare și difuzare a informațiilor*;

(d) Să-și îmbunătățească cooperarea tehnică cu UNICEF, printre altele.

Monitorizarea independentă

11. Comitetul, cu referire la Comentariul general nr. 2 (2002) privind rolul instituțiilor naționale pentru protecția drepturilor omului, îndeamnă Statul parte să asigure funcționarea eficientă a Avocatului Parlamentar pentru Drepturile Copilului, inclusiv finanțarea, mandatul și imunitățile acestuia, respectând pe deplin Principiile de la Paris, în special cele referitoare la primirea și examinarea plângerilor înaintate de copii sau în numele copiilor. Comitetul mai recomandă ca rolurile și responsabilitățile Oficiului Avocatului Poporului să fie clar definite, pentru ca acesta să-și exercite în mod eficient mandatul.

Diseminare, sensibilizare și instruire

12. Comitetul recomandă ca Statul parte:

(a) Să-și consolideze eforturile de a asigura programe sistematice de sensibilizare, inclusiv campanii, privind Convenția, în rândul copiilor, familiilor și publicului larg;

(b) Să continue instruirea specialiștilor care lucrează cu și/sau pentru copii, inclusiv juriști, judecători și organe de aplicare a legii.

Cooperarea cu societatea civilă

13. Comitetul recomandă ca Statul parte să implice în mod sistematic societatea civilă, inclusiv organizațiile neguvernamentale și organizațiile de copii, în elaborarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea politicilor, planurilor și programelor cu privire la drepturile copiilor.

B. Definiția copilului

14. Comitetul recomandă ca Statul parte să-și modifice legislația pentru a elimina excepțiile care permit căsătoria sub vârsta de 18 ani.

C. Principii generale (articolele 2, 3, 6 și 12)

Nediscriminarea

15. Observând eforturile Statului parte în domeniul prevenirii și combaterii discriminării, Comitetul recomandă ca Statul parte:

(a) Să-și intensifice eforturile pentru a asigura eliminarea reală a oricărei forme de discriminare împotriva copiilor cu dizabilități, copiilor aparținând minorităților etnice, în special copiii de etnie romă, copiii din comunitatea LGBTI și alte grupuri de copii aflați în situații vulnerabile, inclusiv copiii care trăiesc în sărăcie, copiii ai căror părinți au emigrat peste hotare și copiii străzii. Aceste măsuri ar trebui să includă, printre altele, modificarea legilor relevante, instruirea permanentă a poliției privind sensibilitatea și receptivitatea la minorități și campanii de conștientizare și educație, în special la nivel de comunitate și în școli;

(b) Să asigure o finanțare adecvată din bugetul de stat pentru alți mediatori comunitari de etnie romă.

Interesul superior al copilului

16. Cu referire la Comentariul general nr. 14 (2013) privind dreptul copilului ca interesul superior al acestuia să fie considerat primordial, Comitetul recomandă ca Statul parte să-și intensifice eforturile pentru a asigura că acest drept este integrat în mod corespunzător, interpretat și aplicat în mod consecvent în toate procedurile și hotărârile legislative, administrative și judiciare, precum și în toate politicile, programele și proiectele care sunt relevante pentru copii și au impact asupra copiilor, inclusiv îngrijirea alternativă, adopția și justiția juvenilă. În acest sens, Statul parte este încurajat să elaboreze proceduri și criterii de îndrumare a tuturor persoanelor responsabile relevante, pentru a stabili interesul superior al copilului în fiecare domeniu și a-l lua în considerare în mod primordial.

Respectarea opiniei copilului

17. Salutând diversele inițiative menite să crească participarea copilului și observând elaborarea în anul 2014 a Strategiei naționale de dezvoltare a sectorului de tineret, Comitetul, cu referire la Comentariul general nr. 12 (2009) privind dreptul copilului de a fi ascultat, recomandă ca Statul parte:

(a) Să ia măsuri pentru a asigura adoptarea și implementarea eficientă a legislației care recunoaște dreptul copilului de a fi ascultat în procedurile juridice și administrative relevante, inclusiv prin crearea unor sisteme și/sau proceduri pentru respectarea acestui principiu de către asistenții sociali și instanțele de judecată;

(b) Să creeze seturi de instrumente pentru consultarea publică privind elaborarea politicii naționale, astfel ca aceasta să fie standardizată la un nivel înalt de incluziune și participare, inclusiv prin implicarea Consiliului Național Consultativ al

Copiilor și a consiliilor consultative locale ale copiilor și prin consultare cu copiii în privința aspectelor care îi afectează;

(c) Să continue desfășurarea programelor și a activităților de sensibilizare care promovează participarea semnificativă și abilitată a tuturor copiilor în familie, comunitate și școală, inclusiv în consiliile elevilor;

(d) Să extindă proiectul de asistență tehnică implementat în sistemele de protecție a copilului din 11 raioane ale țării, în cooperare cu Asociația Obștească „Parteneriate pentru fiecare copil”.

C. Drepturi și libertăți civile (articolele 7, 8 și 13-17)

Înregistrarea nașterii

18. Observând extinderea rețelei oficiilor de stare civilă în localități izolate, înființarea unui registru electronic al nașterilor și monitorizarea sporită a nașterilor, Comitetul recomandă ca Statul parte să continue eforturile depuse pentru a asigura înregistrarea tuturor nașterilor, inclusiv a copiilor de etnie romă, copiilor născuți la domiciliu, copiilor născuți de adolescente și copiilor născuți în afara căsătoriei.

D. Violența împotriva copiilor (articolele 19, 24 (3), 28 (2), 34, 37 (a) și 39)

Pedeapsa corporală

19. Observând eforturile de combatere a pedepsei corporale ca metodă de disciplinare, care este încă larg răspândită și acceptabilă la nivel cultural în Statul parte, Comitetul, cu referire la Comentariul general nr. 8 (2006) privind dreptul copilului la protecție împotriva pedepsei corporale și Comentariul general nr. 13 (2011) privind dreptul copilului de a fi liber de orice formă de violență, îndeamnă Statul parte să aplice interzicerea prin lege a pedepsei corporale în toate situațiile, inclusiv prin programe de sensibilizare, și recomandă extinderea programelor de educație parentală și de instruire a specialiștilor care lucrează cu și pentru copii în vederea promovării unor forme pozitive, neviolente și participative de creștere și disciplinare a copilului.

Abuz și neglijare

20. Salutând adoptarea Legii nr. 45 din 01.03.2007 cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie și a Strategiei naționale pentru protecția copilului (2014-2020), precum și crearea Liniei Telefonul Copilului în 2014, Comitetul este îngrijorat de numărul mare de copii supuși abuzului și neglijării, inclusiv abuzului psihologic, atât la domiciliu, în instituții, cât și la școală, precum și de lipsa asistenței pentru copiii victime ale abuzului și neglijării.

21. Comitetul recomandă, cu referire la Comentariul general nr. 13 (2011) privind dreptul copilului de a fi liber de orice formă de violență, și luând notă de ținta 16.2 din Obiectivele de Dezvoltare Durabilă, adică eradicarea abuzului, exploatării, traficului și a tuturor formelor de violență și tortură aplicate copiilor, ca Statul parte:

(a) Să asigure aplicarea Legii nr. 45/2007 și implementarea accelerată a Strategiei naționale pentru protecția copilului;

(b) Să consolideze implementarea mecanismului de cooperare intersectorială în domeniul identificării, evaluării, referirii, asistenței și monitorizării copiilor victime și potențiale victime ale violenței, neglijării, exploatării și traficului, aprobat în 2014, prin asigurarea resurselor umane, tehnice și financiare adecvate;

(c) Să ia în continuare toate măsurile corespunzătoare pentru ca raportarea cazurilor de abuz și neglijare a copilului să fie obligatorie pentru toate persoanele care lucrează cu și pentru copii, în special copii cu dizabilități, să asigure un mecanism

accesibil pentru ca copiii, inclusiv copiii cu dizabilități, să poată raporta cazurile de abuz și neglijare, inclusiv din instituții și școli, oferind protecția necesară victimelor acestor cazuri, și să monitorizeze, să protejeze și să ia măsuri în numele copiilor aflați în situație de risc;

(d) Să asigure în continuare instruirea necesară a tuturor specialiștilor care lucrează cu și pentru copii, în special în mediul rural și în regiunea sudică, inclusiv instruirea sistematică a personalului de aplicare a legii privind prevenirea și monitorizarea violenței în familie și primirea și examinarea plângerilor într-un mod adaptat copiilor;

(e) Să crească numărul adăposturilor pentru copii victime ale abuzului și neglijării, inclusiv ale abuzului sexual și exploatării sexuale, și să faciliteze reabilitarea fizică și psihică a copiilor victime, inclusiv în mediul rural, și în special în regiunea sudică a Statului parte;

(f) Să consolideze programele de educație și campaniile de sensibilizare cu implicarea copiilor pentru familiile care trăiesc în sărăcie sau sunt marginalizate, cu accent pe consilierea părinților privind competențele parentale și abuzul de alcool, și să sensibilizeze toți copiii cu privire la programele Linia Telefonul Copilului și PANDA;

Exploatarea sexuală și abuzul sexual

22. Deși Legea nr. 263 din 19.12.2011 privind protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale a fost aprobată, Comitetul este deosebit de îngrijorat de creșterea incidenței abuzului sexual și exploatării sexuale a copiilor, inclusiv în familie și în special în rândul fetelor. De asemenea, Comitetul este preocupat de rapoartele privind inacțiunea personalului de aplicare a legii în anchetarea cazurilor, și chiar implicarea acestuia în comiterea abuzurilor menționate.

23. Comitetul îndeamnă Statul parte:

(a) Să creeze mecanisme, proceduri și orientări pentru a asigura raportarea obligatorie a cazurilor de abuz sexual și exploatare sexuală a copiilor și să asigure anchetarea în mod eficient a actelor de abuz sexual și exploatare sexuală și aducerea în fața justiției a celor vinovați de astfel de acte, inclusiv din instituțiile de aplicare a legii;

(b) Să desfășoare programe de sensibilizare și educație, în special în rândul copiilor și părinților, pentru combaterea exploatării sexuale și abuzului sexual, inclusiv online, și să asigure canale accesibile, confidențiale, eficiente și prietenoase copiilor pentru raportarea infracțiunilor respective;

(c) Să asigure în continuare instruirea necesară a tuturor specialiștilor care lucrează cu și pentru copii, în special în mediul rural și în regiunea sudică, inclusiv instruirea sistematică a personalului de aplicare a legii privind prevenirea și monitorizarea violenței în familie și primirea și examinarea plângerilor într-un mod adaptat copiilor, sensibil la dimensiunea de gen și care respectă confidențialitatea victimei; să asigure resurse umane și financiare suficiente pentru agențiile de protecție a copilului;

(d) Să asigure elaborarea unor programe și politici pentru protecția, însănătoșirea și reintegrarea socială a copiilor victime ale abuzului sexual și exploatării sexuale.

Practici dăunătoare

24. Comitetul recomandă ca Statul parte să adopte o strategie națională privind căsătoria juvenilă și să desfășoare în continuare programe cuprinzătoare de sensibilizare privind consecințele negative ale căsătoriei juvenile asupra copiilor, în special în rândul populației de etnie romă.

E. Mediul familial și îngrijirea alternativă (articolele 5, 9-11, 18(1) și (2), 20, 21, 25 și 27 (4))

Mediul familial

25. Ținând cont de numărul semnificativ al copiilor din Statul parte ai căror părinți au emigrat peste hotare, Comitetul recomandă ca Statul parte să ia toate măsurile corespunzătoare pentru a asigura îngrijirea și întreținerea acestor copii. Comitetul mai recomandă ca Statul parte să ia în considerare aderarea la Convenția de la Haga din 19 octombrie 1996 privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea, executarea și cooperarea cu privire la răspunderea părintească și măsurile privind protecția copiilor, Convenția de la Haga din 23 noiembrie 2007 privind obținerea pensiei de întreținere în străinătate pentru copii și alți membri ai familiei și Protocolul de la Haga din 23 noiembrie 2007 privind legea aplicabilă obligațiilor de întreținere.

Copiii privați de mediul familial

26. Comitetul apreciază reforma dezinstituționalizării și salută adoptarea măsurilor legislative și de politici privind protecția copilului, intenția Statului parte de a revizui sistemul organismelor de tutelă și curatelă și alte inițiative de consolidare a sistemului de protecție a copilului, inclusiv înființarea comisiilor de prevenire a instituționalizării și îmbunătățirea calității serviciilor sociale destinate familiilor cu copii aflați în situație de risc. Totuși, Comitetul este preocupat de:

(a) Lipsa finanțării serviciilor, personalul slab calificat și coordonarea precară între diverși prestatori de servicii, care au un impact negativ asupra aplicării Legii nr. 140/2014;

(b) Numărul tot mai mare de copii separați în mod ilegal de părinții lor, rata abandonării copiilor nou-născuți, numărul încă ridicat al copiilor instituționalizați, în special al copiilor cu vârsta sub trei ani, și numărul mare al copiilor având părinții emigrați peste hotare;

(c) Lipsa planurilor individuale de asistență și monitorizarea neadecvată a plasamentului instituțional al copiilor, care perpetuează fenomenul instituționalizării și reduc la minim șansele de reintegrare a copilului în familie, precum și lipsa unei susțineri adecvate pentru copiii care părăsesc sistemul instituțional pentru a avea o viață independentă.

(d) Copiii aflați în închisoare împreună cu mamele lor.

27. **Atrăgând atenția Statului parte asupra Ghidului Națiunilor Unite cu privire la îngrijirea alternativă a copiilor, Comitetul recomandă ca Statul parte:**

(a) Să îmbunătățească aplicarea Legii nr. 140/2014 asigurând o finanțare adecvată și un număr adecvat de cadre calificate, să consolideze coordonarea între toți prestatorii de servicii din cadrul autorității tutelare și să revizuiască în continuare regulamentele-cadru și standardele minime de calitate, pentru a asigura conformitatea deplină a acestora cu Ghidul menționat mai sus;

(b) Să susțină în continuare și să faciliteze îngrijirea de tip familial a copiilor ori de câte ori este posibil, inclusiv prin creșterea asistenței financiare pentru familiile afectate de sărăcie, astfel încât un copil să nu fie niciodată îndepărtat de grija părintească doar datorită lipsurilor financiare și materiale, atât în lege, cât și în practică; să consolideze serviciile de prevenire, inclusiv prin implementarea Programului național de formare a deprinderilor parentale și prin intervenții psihosociale pentru abordarea alcoolismului în familie, în vederea reducerii continue a instituționalizării copiilor;

(c) Să extindă în continuare serviciile de îngrijire alternativă, inclusiv serviciile de plasament în familia asistentului parental profesionist și casele de copii de tip familial, și să asigure disponibilitatea acestora în toate regiunile Statului parte, în

special pentru copiii cu dizabilități, cei cu vârsta de 0-3 ani și cei ai căror părinți au emigrat peste hotare.

(d) Să asigure susținerea adecvată a copiilor care părăsesc sistemul de îngrijire, inclusiv prin asigurarea unor locuințe, conform Legii nr. 338 din 15.12.1994 privind drepturile copilului și Legii nr. 75 din 30.04.2015 privind locuințele, și prin alte servicii de sprijin, pentru a-i ajuta în tranziția către o viață independentă;

(e) Să crească numărul de asistenți sociali implicați în programe de atragere pentru identificarea copiilor în situație de risc din toate regiunile Statului parte și conectarea acestor copii cu mecanismele corespunzătoare de protecție a copilului.

(f) Să asigure acreditarea tuturor prestatorilor de servicii de îngrijire alternativă, prin intermediul Consiliului Național de Acreditare a Prestatorilor de Servicii Sociale, și supravegherea adecvată de către stat a acestora, inclusiv examinarea periodică a plasamentului copiilor în îngrijire alternativă, și să monitorizeze calitatea acestei îngrijiri, în special prin crearea unor canale accesibile de raportare, monitorizare și remediere a rețelilor tratamente aplicate copiilor;

(g) Să ia măsuri urgente pentru a asigura copiilor aflați în închisoare împreună cu mamele lor condiții de trai adecvate pentru dezvoltarea fizică, psihică, morală și socială a copiilor și să caute măsuri alternative la izolarea instituțională a femeilor gravide și a mamelor cu copii mici, ori de câte ori este posibil.

Adopția

28. Observând adoptarea Legii nr. 99 din 28.05.2010 privind regimul juridic al adopției, Comitetul recomandă ca Statul parte să ia măsuri în continuare pentru ca procedurile naționale de adopție să nu fie prelungite inutil, atât adopțiile naționale, cât și cele internaționale să fie reglementate și monitorizate în mod adecvat și practicile de adopție să fie conforme Convenției. Comitetul mai recomandă ca Statul parte să elaboreze orientări standard pentru monitorizarea potențialilor părinți adoptivi, să ofere instruire și susținere părinților adoptivi și să asigure faptul că opiniile copilului, în funcție de gradul său de maturizare, sunt ascultate și primesc atenția cuvenită în procedura de adopție.

E. Dizabilitate, sănătate de bază și bunăstare (articolele 6, 18 (3), 23, 24, 26, 27 (1–3) și 33)

Copiii cu dizabilități

29. Comitetul salută măsurile legislative pentru protecția în continuare a drepturilor copiilor cu dizabilități, eforturile de integrare a copiilor cu dizabilități în învățământul general, ca parte a Strategiei naționale de dezvoltare a educației și Programului de dezvoltare a educației incluzive, precum și creșterea indemnizațiilor și a sprijinului social atât pentru îngrijitori, cât și pentru copiii cu dizabilități. Totuși, Comitetul este preocupat că:

(a) Copiii cu dizabilități continuă să fie discriminați și nu sunt integrați în mod eficient în toate domeniile vieții sociale, inclusiv în sistemul de învățământ;

(b) Planurile de învățământ nu sunt adaptate la copiii cu dizabilități, iar numărul cadrelor didactice calificate este insuficient în educația specială și incluzivă pentru copiii cu dizabilități;

(c) Există un nivel ridicat al instituționalizării copiilor cu dizabilități, în special al celor cu dizabilități psihosociale și/sau intelectuale, care trăiesc în condiții inumane, fiind expuși la neglijare și izolați de comunitate.

- (d) Serviciile de asistență medicală și reabilitare sunt inadecvate;
- (e) Asistența financiară și celelalte servicii de sprijin pentru familiile cu copii cu dizabilități sunt inadecvate;
- (f) Datele despre copiii cu dizabilități, inclusiv cei care nu au fost identificați ca atare și au primit fișe de identificare a dizabilității pentru acces la servicii sociale, sunt inadecvate;

30. Prin prisma Comentariului general nr. 9 (2006) privind drepturile copiilor cu dizabilități și luând notă de ținutele 4, 8, 10 și 11 ale Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă, Comitetul îndeamnă Statul parte să adopte o abordare bazată pe drepturile omului față de dizabilitate și îi recomandă acestuia:

(a) Să continue eforturile de implementare a cadrului legislativ necesar și a politicilor pentru protecția eficientă a drepturilor copiilor cu dizabilități și să ia toate măsurile necesare pentru a asigura integrarea deplină a acestor copii în toate domeniile vieții sociale;

(b) Să îmbunătățească accesul la educație incluzivă la toate nivelurile, inclusiv învățământul preșcolar și cel superior, pentru toți copiii cu dizabilități, inclusiv cu dizabilități psihosociale, să asigure accesibilitatea tuturor școlilor și să continue dezvoltarea instrumentelor și a capacităților cadrelor didactice, inclusiv a celor calificați în limbajul semnelor;

(c) Să intensifice eforturile de adaptare a activităților, materialelor și mediului școlar și să asigure transportarea accesibilă către școlile de raion a copiilor cu dizabilități;

(d) Să continue eforturile de dezinstituționalizare a copiilor cu dizabilități, să fortifice susținerea familiilor care au astfel de copii, inclusiv susținerea financiară, în special în mediul rural, să extindă programul de servicii sociale prin echipe mobile și asistență personală și să asigure un proces echitabil și corect de stabilire a bugetului pentru acesta;

(e) Să elaboreze și să implementeze o strategie cuprinzătoare privind dezvoltarea timpurie a copiilor și prevenirea dizabilităților, să sensibilizeze specialiștii care lucrează cu copii și părinții privind depistarea timpurie a întârzierilor de dezvoltare și programele de intervenție pentru copii în situație de risc și să extindă accesul la servicii de reabilitare în Statul parte;

(f) Să îmbunătățească coordonarea generală a serviciilor de sănătate, educație și sociale pentru a promova incluziunea socială a copiilor cu dizabilități, inclusiv promovarea serviciilor integrate pentru a asigura servicii complete pentru copiii cu nevoi educaționale speciale;

(g) Să organizeze campanii de sensibilizare destinate funcționarilor publici, populației și familiilor, pentru a combate stigmatizarea copiilor cu dizabilități și prejudecățile față de aceștia;

(h) Să asigure acordarea fișelor de identificare pentru acces la servicii sociale tuturor copiilor cu dizabilități.

Sănătate și servicii de sănătate

31. Deși observă eforturile de reformă în sectorul sănătății și progresele realizate pentru atingerea obiectivelor privind sănătatea, inclusiv scăderea semnificativă a ratei mortalității infantile și a ratei mortalității la copiii sub 5 ani, îmbunătățirea ratei retardului statutar și acoperirea ridicată a vaccinării preventive, Comitetul este preocupat de ratele încă ridicate ale mortalității infantile și materne, în special la domiciliu, datorită unor cauze de deces care pot fi prevenite, scăderii ratelor de imunizare, instituțiilor medicale neadecvate, accesului

insuficient la sisteme igienice de canalizare și apă potabilă, precum și scăderii ratei alăptării exclusive.

32. Cu referire la Comentariul general nr. 15 (2013) privind dreptul copilului de a se bucura de cel mai înalt standard realizabil de sănătate și luând notă de țintele 3.1 și 3.2 din Obiectivele de Dezvoltare Durabilă, Comitetul recomandă ca Statul parte:

(a) Să continue eforturile de asigurare a accesului la asistență medicală de calitate, în special la serviciile de asistență medicală perinatală și asistență medicală pediatrică de urgență, în toate regiunile Statului parte, inclusiv prin extinderea mecanismului de cooperare intersectorială în domeniile medical și social;

(b) Să îmbunătățească programul național de imunizări pentru a preveni focarele de boli prevenibile prin vaccinare și să creeze programe de sensibilizare, inclusiv campanii cu privire la imunizări;

(c) Să asigure dotarea adecvată a instituțiilor medicale cu echipamente, medicamente, materiale și resurse umane calificate, în special în mediul rural;

(d) Să extindă în continuare accesul la sisteme igienice de canalizare și apă potabilă, în special în mediul rural;

(e) Să ia în continuare măsuri pentru îmbunătățirea practicii alăptării exclusive în primele șase luni de viață, inclusiv prin măsuri de sensibilizare, prin informarea și instruirea personalului relevant, în special a personalului din maternități, și a părinților.

Sănătatea mintală

33. Deși observă diversele reforme din sistemul de sănătate mintală, prin aprobarea în anul 2012 a Programului Național de sănătate mintală, Comitetul, cu referire la Comentariul general nr. 4 (2003) privind sănătatea și dezvoltarea adolescenților în contextul Convenției, recomandă ca Statul parte să îmbunătățească atât calitatea, cât și disponibilitatea serviciilor și programelor de sănătate mintală pentru copii, și în special să ia măsuri pentru creșterea numărului de specialiști în sănătatea mintală a copiilor, să asigure instituții adecvate copiilor și servicii ambulatorii de îngrijire și reabilitare psihosocială în toate regiunile Statului parte, cu accent deosebit pe prevenirea sinuciderilor, inclusiv prin crearea unei linii telefonice de urgență non-stop.

Sănătatea adolescenților

34. Deși salută diversele inițiative axate pe sănătatea adolescenților, în special privind prevenirea HIV/SIDA, a infecțiilor cu transmitere sexuală și a consumului de droguri, Comitetul, cu referire la Comentariul general nr. 4 (2003) privind sănătatea adolescenților și luând notă de țintele 3.5 și 3.7 din Obiectivele de Dezvoltare Durabilă, recomandă ca Statul parte:

(a) Să realizeze un studiu cuprinzător pentru a evalua caracterul și amploarea problemelor de sănătate ale adolescenților, cu participarea deplină a acestora, drept bază pentru viitoarele politici și programe de sănătate;

(b) Să îmbunătățească educația privind sănătatea reproducerii la adolescenți, în toate școlile, pentru a reduce numărul sarcinilor în rândul adolescenților, inclusiv prin consolidarea rețelei centrelor de sănătate prietenoase tinerilor.

(c) Să asigure o acoperire adecvată a serviciilor moderne de contracepție și accesul la contraceptive moderne;

(d) Să asigure accesul adolescenților la servicii confidențiale de sănătate fizică și mintală în toate școlile;

(e) Să ia măsuri eficiente pentru reducerea și prevenirea consumului de tutun și alcool la adolescenți, precum și a consumului de droguri, prin lecții privind prevenirea abuzului de alcool și substanțe narcotice în cadrul educației pentru deprinderi de viață, și să îmbunătățească Serviciul „linia verde” pentru promovarea unui stil de viață sănătos;

(f) Să elimine barierele legislative legate de vârstă pentru accesul la servicii de sănătate, pentru a asigura accesul adolescenților în situație de risc la programe de reducere a pericolelor, dezintoxicare și reabilitare, și să îmbunătățească serviciile psihosociale, inclusiv prin centrul de reabilitare psihosocială a consumatorilor de droguri;

(g) Să îmbunătățească programele de prevenire și campaniile de sensibilizare privind HIV/SIDA, în cooperare cu partenerii, referitor la consumul de droguri în rândul adolescenților, lucrătorii sexului comercial și copiii și adolescenții străzii, și să ia măsurile necesare pentru prevenirea transmiterii materno-fetale a infecțiilor.

Standardul de viață

35. Deși apreciază reducerea semnificativă a ratei sărăciei absolute și salută diversele programe de prestație socială pentru femei și copii, Comitetul afrage atenția asupra țintei 1.3 din Obiectivele de Dezvoltare Durabilă, adică implementarea unor sisteme și măsuri de protecție socială adecvate la nivel național pentru toți, și recomandă ca Statul parte:

(a) Să-și intensifice eforturile de reducere a nivelului ridicat de sărăcie în rândul copiilor, în special în rândul copiilor cu dizabilități, gospodăriilor cu un singur părinte, familiilor din mediul rural, familiilor cu mai mult de trei copii și celor de etnie romă, inclusiv prin majorarea prestațiilor, asigurând un acces egal la programele sociale, inclusiv pentru locuințe;

(b) Să consolideze capacitatea Serviciului social de sprijin pentru familiile cu copii, pentru a oferi servicii sociale adecvate, cu o atenție deosebită acordată copiilor care trăiesc în sărăcie în mediul rural;

(c) Să îmbunătățească toate programele de protecție socială pentru a îmbunătăți în continuare rezultatele la copii, și strategiile de reducere a sărăciei, în vederea stabilirii unui cadru coerent de identificare a măsurilor prioritare împotriva excluderii copiilor, în special a celor aflați în situații de vulnerabilitate, și de raționalizare a criteriilor de eligibilitate.

F. Activități educative, recreative și culturale (articolele 28, 29, 30 și 31)

Educația, inclusiv formare și orientare profesională

36. Cu referire la Comentariul general nr. 1 (2001) privind scopurile educației și luând notă de țintele 4.1, 4.2, 4.5 și 4.a din Obiectivele de Dezvoltare Durabilă, Comitetul îndeamnă Statul parte:

(a) Să asigure dreptul la învățământ obligatoriu și gratuit pentru toți copiii, la nivelurile primar și secundar, și să continue eforturile menite să amelioreze accesul la educație, inclusiv preșcolară, al copiilor de etnie romă, în special al fetelor, și al copiilor din familiile sărace, în special din mediul rural, prin eliminarea obstacolelor din calea educației, inclusiv finanțarea neadecvată, cauzele socio-economice și transportul;

(b) Să-și consolideze eforturile de a îmbunătăți retenția și a reduce rata abandonului, în special prin eliminarea practicii căsătoriei juvenile, să dezvolte și să promoveze o formare profesională de calitate pentru a îmbunătăți abilitățile copiilor, în special ale celor care abandonează școala, și să asigure instituții și dotări adecvate;

(c) Să efectueze o analiză globală a curriculei școlare la toate nivelurile, pentru a oferi o curiculă de calitate, care satisface necesitățile și interesele copilului, inclusiv prin integrarea diversității culturale și adaptarea la mediul școlar, cu scopul de a promova incluziunea minorităților etnice în lecțiile la clasă și în activitățile extracurriculare;

(d) Să ia măsuri pentru creșterea calității generale a educației, în special în școlile din mediul rural, să crească numărul de cadre didactice calificate și să asigure materiale didactice și cărți, precum și metode pedagogice;

(e) Să asigure respectarea în toate școlile a standardelor de calitate impuse privind sistemele de alimentare cu apă și sanitație și să asigure accesul la locuri de joacă și la alte facilități sportive și culturale pentru toți copiii, în special cei din mediile marginalizate.

(f) Să promoveze educația în limba maternă și bilingvă la toate nivelurile, prin cadre didactice calificate bilingve;

(g) Să extindă în continuare accesul la educație timpurie pentru toți copiii și să îmbunătățească în continuare instituțiile, inclusiv prin asigurarea materialelor didactice, a cărților și a metodelor pedagogice.

G. Măsuri de protecție specială (articolele 22, 30, 32, 33, 35, 36, 37 (b)–(d), 38, 39 și 40 ale Convenției)

Copiii aflați în situații de migrație

37. Comitetul recomandă ca Statul parte să asigure faptul că nici un copil migrant nu este reținut din cauza statutului migrațional al său sau al părinților săi, și să respecte drepturile copiilor migranți în temeiul Convenției, inclusiv accesul la educație, asistență medicală și protecție socială.

Exploatarea economică, inclusiv munca copiilor

38. Deși salută adoptarea Planului național de acțiuni privind prevenirea și eliminarea celor mai grave forme ale muncii copilului, precum și alte eforturi în acest sens, Comitetul recomandă ca Statul parte:

(a) Să ia măsuri pentru prevenirea exploatării, mai ales în sectorul agricol, a copiilor, în special a băieților din mediul rural, asigurând aplicarea legislației relevante, inclusiv Codul Muncii și Codul Penal;

(b) Să implementeze Planul național de acțiuni menționat mai sus și să ofere date, în următorul raport periodic, privind măsurile luate pentru eliminarea muncii copiilor în Statul parte;

(c) Să consolideze inspectoratele de muncă și mecanismele de monitorizare, în special Unitatea pentru Monitorizarea Muncii Copilului, și să facă publice datele privind numărul inspecțiilor și al încălcărilor;

(d) Să continue cooperarea cu ILO-PIEMC și UNICEF în scopul sensibilizării privind consecințele negative ale muncii copiilor, prin programe educaționale publice organizate în cooperare cu Guvernul, mediul de afaceri, liderii comunitari, educatorii, familiile și mass-media.

Copiii străzii

39. Observând numărul mare de copii ai străzii, în special în Chișinău, Comitetul, cu referire la Comentariul general nr. 21 (2017) privind copiii străzii, recomandă ca Statul parte să efectueze un studiu cuprinzător privind cauzele fundamentale ale

fenomenului, să elaboreze o strategie cuprinzătoare pentru protecția acestor copii, în scopul prevenirii și atenuării fenomenului, și să ofere protecție și asistență adecvată pentru recuperarea și reintegrarea acestor copii, inclusiv adăpost, educație și formare profesională, servicii adecvate de asistență medicală și alte servicii sociale, inclusiv programe de combatere a abuzului de substanțe și consiliere pentru sănătate mintală.

Vânzarea, traficul și răpirea

40. Deși observă diversele inițiative de combatere a traficului de persoane, inclusiv Planul național de prevenire și combatere a traficului de ființe umane, adoptat în 2009, Comitetul este preocupat de faptul că Statul parte rămâne o țară de origine pentru traficul de persoane în scop de exploatare sexuală și prin muncă, de serviciile neadecvate pentru reabilitare și reintegrare și de acuzațiile de corupție în sistemul judiciar și de aplicare a legii, care împiedică tragerea la răspundere și pedepsirea cu succes a traficantilor.

41. Comitetul îndeamnă Statul parte:

(a) Să continue aplicarea măsurilor legislative și de politici necesare pentru a combate eficient toate formele traficului de copii, inclusiv prin îmbunătățirea coordonării în cadrul Sistemului național de referire pentru protecția și asistența victimelor și potențialelor victime ale traficului de ființe umane;

(b) Să consolideze Centrul pentru combaterea traficului de persoane, asigurându-i resurse financiare și umane adecvate, astfel încât acesta să-și poată îndeplini eficient mandatul, inclusiv în cazul investigațiilor internaționale;

(c) Să intensifice acțiunile de anchetare, urmărire penală și condamnare a vinovaților, în temeiul dispozițiilor anti-traffic din Codul Penal și Codul de Procedură Penală, inclusiv a personalului complice la acte de trafic de ființe umane, și să îmbunătățească măsurile anti-corupție cuprinzătoare, conform obligațiilor asumate prin Convenția Organizației Națiunilor Unite împotriva corupției;

(d) Să îmbunătățească instruirea judecătorilor, procurorilor, organelor de aplicare a legii și personalului diplomatic privind infracțiunea de trafic ilicit și legislația anti-traffic, inclusiv abordarea centrată pe victimă în cadrul investigațiilor;

(e) Să protejeze victimele și martorii, inclusiv prin scutirea lor de cerința confruntării în persoană cu traficanții acuzați, și să ia măsuri suplimentare pentru a asigura asistența copiilor victime ale traficului în timpul pre-procesului și procedurilor judiciare;

(f) Să intensifice eforturile de identificare a victimelor și potențialelor victime în rândul copiilor neînsoțiți și abandonati, copiilor ai căror părinți au emigrat peste hotare, copiilor plasați în instituții și copiilor aflați în alte situații de vulnerabilitate, să îmbunătățească implementarea politicilor și programelor corespunzătoare pentru protecția, recuperarea și reintegrarea socială a copiilor victime, asigurând acestora educație și instruire, servicii de consiliere, asistență medicală și alte servicii sociale.

Administrarea justiției juvenile

42. Deși salută diversele inițiative legislative și de politici privind asistența copiilor aflați în conflict cu legea, inclusiv Strategia de reformă a sectorului justiției, elaborarea planului individual de lucru cu minorii și îmbunătățirea programelor psihosociale, Comitetul este preocupat de:

(a) Absența unui sistem judiciar specializat pentru minori în Statul parte, lipsa legislației privind copiii victime, martori și infractori și lipsa unor facilități de interviu adaptate copiilor în afara capitalei;

(b) Durata detenției preventive, calitatea serviciilor juridice prestate pentru a ajuta copiii aflați în conflict cu legea, condițiile de detenție, accesul inadecvat la educație de calitate, inclusiv formare profesională, retele de tratament, inclusiv băștile, detenția în izolator și copiii ținuți în instituții de detenție pentru adulți.

43. **Comitetul, cu referire la Comentariul general nr. 10 (2007) privind drepturile copiilor în justiția juvenilă, îndeamnă Statul parte să ia măsuri pentru ca sistemul justiției juvenile să corespundă Convenției, și în special:**

(a) Să adopte și să implementeze o legislație cuprinzătoare privind justiția juvenilă pentru toți copiii sub 18 ani și o strategie privind prevenirea infracțiunilor în rândul copiilor;

(b) Să creeze instanțe judecătorești specializate pentru minori și să continue consolidarea capacității judecătorilor, personalului de aplicare a legii, juristilor, procurorilor și asistenților sociali în privința justiției juvenile adaptată copiilor pe tot teritoriul Statului parte;

(c) Să îmbunătățească aplicarea Codului de Procedură Penală în legislație și în practică, asigurând faptul că audierile în care există inculpați copii protejează confidențialitatea copiilor, se desfășoară cu ușile închise și separat de alte audieri, și să elaboreze standarde de interviu prietenoase copiilor în toate regiunile Statului parte;

(d) Să urgenteze adoptarea regulamentului privind organizarea și funcționarea centrului de asistență pentru copiii victime și martori ai infracțiunilor;

(e) Să asigure reprezentarea juridică, prin personal calificat și independent, a copiilor aflați în conflict cu legea, în etapa incipientă a procesului și pe toată durata procedurii juridice;

(f) Să promoveze măsuri de lucru cu copiii acuzați că au încălcat legea penală fără recurgerea la proceduri judiciare, cum ar fi evitarea, probațiunea, medierea, consilierea sau serviciul comunitar și, ori de câte ori este posibil, să utilizeze măsuri alternative condamnării, să asigure că detenția este utilizată doar în ultimă instanță și pe o perioadă cât mai scurtă, fiind examinată periodic în vederea anulării, și să aplice Strategia de dezvoltare a sistemului de probațiune pentru anii 2016-2020;

(g) Să îmbunătățească programele de reintegrare, reabilitare și formare profesională, inclusiv în mediul rural, pentru copiii aflați în conflict cu legea, să elaboreze și să implementeze programe de instruire pentru personalul de probațiune în legătură cu reintegrarea socială a acestor copii;

(h) Atunci când detenția este inevitabilă, să asigure că aceasta este utilizată doar în ultimă instanță și pe o perioadă cât mai scurtă, fiind examinată periodic în vederea anulării, că copiii sunt deținuți separat de adulți, inclusiv în cazul detenției înainte de proces, și că condițiile de detenție respectă standardele internaționale, inclusiv alimentație adecvată, exerciții fizice și activități în aer liber suficiente, acces la servicii de educație și sănătate, inclusiv consiliere psihologică, și să interzică detenția în izolator a copiilor în toate situațiile.

(i) Să asigure monitorizarea condițiilor de detenție, inclusiv prin Avocatul Parlamentar pentru Drepturile Copilului, și accesul la proceduri de plângere independente pentru copiii deținuți;

Copiii victime și martori ai infracțiunilor

44. **Comitetul recomandă ca Statul parte să asigure conformitatea deplină a legilor și practicilor justiției pentru copiii victime și martori cu liniile directoare privind măsurile de protecție a copiilor care cad victime sau sunt martori ai unor infracțiuni (Rezoluția 2005/20 a ECOSOC, anexă) și mai recomandă ca Statul parte să adopte proiectul regulamentului privind organizarea și funcționarea centrului de asistență**

pentru copiii victime și martori ai infracțiunilor și să crească numărul camerelor de audiere pentru copiii victime, în toate sediile procuraturii, instanțele de judecată și secțiile de poliție.

Monitorizarea observațiilor finale și recomandărilor anterioare ale Comitetului în legătură cu Protocolul facultativ la Convenția cu privire la drepturile copilului, referitor la vânzarea de copii, prostituția copiilor și pornografia infantilă

45. Comitetul observă măsurile luate pentru implementarea observațiilor sale finale din 2013 privind raportul inițial al Statului parte în baza Protocolului facultativ la Convenția ONU cu privire la drepturile copilului referitor la vânzarea de copii, prostituția copiilor și pornografia infantilă, inclusiv aprobarea Planului de acțiuni pentru promovarea siguranței pe Internet a copiilor și adolescenților, în 2017, și înființarea Centrului pentru Combaterea Crimelor Informatice, și încurajează Statul parte să ia în continuare măsuri pentru implementarea recomandărilor din acest document, în special cele privind turismul sexual (alin. 21), legislația penală (alin. 23), anchetele și urmărirea penale (alin. 25), competența extrateritorială și extrădarea (alin. 27) și protecția drepturilor copiilor victime (alin. 29 și 31).

Monitorizarea observațiilor finale și recomandărilor anterioare ale Comitetului în legătură cu Protocolul facultativ la Convenția cu privire la drepturile copilului, referitor la implicarea copiilor în conflicte armate

46. Deși salută ratificarea de către Statul parte a Statutului de la Roma al Curții Penale Internaționale, Comitetul regretă faptul că a primit puține informații despre implementarea observațiilor sale finale din anul 2009 privind raportul inițial al Statului parte în baza Protocolului facultativ al CDC referitor la implicarea copiilor în conflicte armate.

I. Ratificarea Protocolului facultativ privind procedura de comunicare

47. Observând faptul că Statul parte planifică efectuarea unui studiu de fezabilitate în acest sens, Comitetul încurajează Statul parte, în vederea îmbunătățirii în continuare a respectării drepturilor copiilor, să ratifice Protocolul facultativ al Convenției cu privire la drepturile copilului referitor la procedura de comunicare.

J. Ratificarea instrumentelor internaționale privind drepturile omului

48. Comitetul recomandă ca Statul parte, în vederea îmbunătățirii în continuare a respectării drepturilor copiilor, să ratifice instrumentele de bază privind drepturile omului la care încă nu este parte, și anume Convenția internațională privind protecția drepturilor tuturor lucrătorilor migranți și a membrilor familiilor acestora și Convenția internațională pentru protecția tuturor persoanelor împotriva disparițiilor forțate.

IV. Implementare și raportare

A. Monitorizare și diseminare

49. Comitetul recomandă ca Statul parte să ia toate măsurile corespunzătoare pentru a asigura implementarea deplină a recomandărilor de față. Comitetul mai recomandă ca raportul periodic combinat al patrulea și al cincilea, răspunsurile scrise la lista de probleme și aceste observații finale să fie accesibile pe larg în limbile vorbite în țară.

B. Mecanismul național de raportare și monitorizare

50. Comitetul recomandă ca Statul parte să încerce să-și îmbunătățească mecanismul național de raportare și monitorizare, ca structură guvernamentală autonomă având sarcina de a coordona și a întocmi rapoarte către mecanismele internaționale și regionale pentru drepturile omului, de a coopera cu acestea și de a coordona și urmări monitorizarea și implementarea la nivel național a obligațiilor tratatelor și a recomandărilor/deciziilor emise de aceste mecanisme. Comitetul subliniază faptul că o astfel de structură ar trebui să fie susținută în mod adecvat și continuu de un personal dedicat și să aibă capacitatea de a se consulta sistematic cu Institutul național pentru drepturile omului și societatea civilă.

C. Următorul raport

51. Comitetul invită Statul parte să-și prezinte raportul periodic combinat al șaselea și al șaptelea până la 24 august 2022 și să includă în acesta informații despre monitorizarea observațiilor finale de față. Raportul ar trebui să respecte orientările armonizate ale Comitetului privind raportarea specifică tratatelor, adoptate la 31 ianuarie 2014 (CRC/C/58/Rev.3), și să aibă maxim 21.200 de cuvinte (a se vedea Rezoluția Adunării Generale a ONU nr. 68/268, alin. 16). În cazul în care un raport prezentat depășește numărul maxim de cuvinte, Statul parte va fi rugat să scurteze acel raport în conformitate cu rezoluția menționată mai sus. Dacă Statul parte nu revizuieste și nu prezintă din nou raportul, traducerea acestuia în scopul examinării de către organismul tratatului nu poate fi garantată.

52. Comitetul mai invită Statul parte să prezinte un document de bază actualizat, în conformitate cu cerințele documentului de bază comun din orientările armonizate privind raportarea, aprobate la a cincea reuniune inter-comisii a organismelor tratatelor drepturilor omului, din iunie 2006 (HRI/MC/2006/3). Limita este de 42.400 de cuvinte și a fost stabilită prin Rezoluția Adunării Generale a ONU nr. 68/268 (alin. 16).
